სამოციქულო მემკვიდრეობა

სამოციქულო მემკვიდრეობის ხაზი:

მისი მეუფება*
Garland F. Byers, Jr., J.D., D.D.‡
ერთა ეპისკოპოსი, სამოციქულო დავალებით

საიდუმლო სერობა, ლეონარდო და ვინჩი (1495–1498), სანტა მარია დელე გრაციეს მონასტრის სატრაპეზო, მილანი: ჩვენი უფალი თორმეტთან ერთად.

საზოგადოებრივ საკუთრებაში.

რა არის სამოციქულო მემკვიდრეობა

სამოციქულო მემკვიდრეობა ეპისკოპოსთა განუწყვეტელი ხაზია, რომელშიც თითოეული მათგანი თავისი წინამორბედების ხელდასხმით არის კურთხეული და რომელიც იმ მოციქულებამდე აღწევს, რომლებიც ქრისტემ მოავლინა. ადრეული ეკლესია მასზე მიუთითებდა, როგორც მოწმობაზე იმისა, რომ მისი მსახურება თავად მოციქულებისგან მომდინარეობდა: წმინდა კლიმენტი რომაელი მის

შესახებ დაახლოებით ახ. წ. 96 წელს წერდა, ხოლო წმინდა ირინეოს ლიონელმა დაახლოებით ახ. წ. 180 წელს წარმოადგინა რომის ეპისკოპოსთა მემკვიდრეობა მოციქულებიდან მის დრომდე.

ქრისტიანები მის მნიშვნელობაზე ერთსულოვანნი არ არიან. ბევრი აღმსარებლობა მიიჩნევს, რომ სამოციქულო მემკვიდრეობას არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს და რომ ეკლესიის ერთგულება მოციქულთა სწავლების დაცვაშია და არა ეპისკოპოსთა რომელიმე ხაზში. სხვები მას ჭეშმარიტი მსახურებისა და ჭეშმარიტი საიდუმლოებისთვის აუცილებლად მიიჩნევენ, მათ შორის რომის კათოლიკური ეკლესია, მართლმადიდებელი ეკლესიები, აღმოსავლური (არაქალკედონური) მართლმადიდებელი ეკლესიები და აღმოსავლეთის ეკლესია, ხოლო ანგლიკანური და ზოგიერთი ლუთერანული ეკლესია მას დიდ საუნჯედ მიიჩნევს. ბევრ აღმსარებლობაში ასევე განსხვავებული შეხედულებებია იმის თაობაზე, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია ეპისკოპოსის მემკვიდრეობითი წარმომავლობა ქრისტეს მოციქულისგან.

თორმეტი და სამოცდაათნი

ქრისტიანთა შორის ზოგიერთი განასხვავებს თავდაპირველ თორმეტ მოციქულს და სამოცდაათთ, რომლებიც უფალმა „გამოირჩინა“ და „წარავლინნა იგინი ორ-ორნი წინაშე მისსა“ (ლუკა 10:1). ორივეს თავად ქრისტემ მისცა დავალება, ექადაგათ ღვთის სასუფეველი, ეკურნათ და ეტარებინათ მისი ხელმწიფება: „რომელმან თქუენი ისმინოს, ჩემი ისმინა“ (ლუკა 10:16).

ეპისკოპოსი Byers იმ აზრისაა, რომ სამოცდაათნი ქრისტეს პირადად იცნობდნენ და დავალება პირადად მისგან მიიღეს; უფალი მათ იმდენად კარგად იცნობდა, რომ თავისი საქმის აღსასრულებლად წარავლინა ისინი. ამიტომ იგი მიიჩნევს, რომ სამოციქულო მემკვიდრეობა მოიცავს სამოცდაათთ ისევე, როგორც თავდაპირველ თორმეტ მოციქულს. წმინდა პავლე, აღდგომის შემდეგ წარმართთა

მოციქულად მოწოდებული, თორმეტმა ჭეშმარიტ მოციქულად მიიღო და მათ მას მისცეს „მარჯუენე ... ზიარებისაჲ“ (გალატელთა 2:9).

მემკვიდრეობის ხაზები ამ გვერდებზე

ეპისკოპოსი Byers აქ თავისი სამოციქულო მემკვიდრეობის ხაზებს წარმოადგენს საჯარო შემოწმებისთვის და ქრისტიან მორწმუნეთა სასიკეთოდ. თითოეული გვერდი ერთ ხაზს მიჰყვება მისი მოციქულიდან, ეპისკოპოსიდან ეპისკოპოსამდე, ეპისკოპოს Byers-მდე. უმეტეს შემთხვევაში თითოეული ხაზი, მოციქულამდე, სწორედ იმ ეპისკოპოსთა სიებს მიჰყვება, რომლებსაც მის გვერდზე დასახელებული ეკლესიები ინახავენ – იმავე სიებს, რომლებითაც ეს ეკლესიები საკუთარ სამოციქულო მემკვიდრეობას ადგენენ, ხოლო თითოეულ ხაზში დასახელებული წმინდანები ისინი არიან, ვისაც ეს ეკლესიები პატივს მიაგებენ.

ეპისკოპოს Byers-ის მღვდლად კურთხევისა და ეპისკოპოსად კურთხევის სერტიფიკატები, მისი ეპისკოპოსად კურთხევის ფოტოებთან ერთად, წარმოდგენილია გვერდზე „ეპისკოპოსის შესახებ“.

სამოცდაათთა შესახებ როგორი შეხედულებაც არ უნდა ჰქონდეს ვინმეს, ეპისკოპოს Byers-ს აქვს ნამდვილი სამოციქულო მემკვიდრეობა თავდაპირველ თორმეტ მოციქულთაგან ოთხისგან – წმინდა პეტრესგან, წმინდა ანდრიასგან, წმინდა იოანესგან და წმინდა თომასგან – და ასევე წმინდა პავლესგან, წარმართთა მოციქულისგან. გზადაგზა შეიძლება აღინიშნოს, რომ 2026 წლის მდგომარეობით რომის ამჟამინდელი ეპისკოპოსი, ეპისკოპოსად კურთხევის თავისი ძირითადი ხაზით, თავის სამოციქულო მემკვიდრეობას მხოლოდ წმინდა პეტრეს უკავშირებს; ხოლო მოსკოვისა და სრულიად რუსეთის ამჟამინდელი პატრიარქი, ეპისკოპოსად კურთხევის თავისი ძირითადი ხაზით, თავის სამოციქულო მემკვიდრეობას ასევე მხოლოდ წმინდა პეტრეს უკავშირებს, ანტიოქიის კათედრის გავლით. კენტერბერის ამჟამინდელი მთავარეპისკოპოსი, ეპისკოპოსად

კურთხევის თავისი ძირითადი ხაზით, თავის სამოციქულო მემკვიდრეობას ერთ მოციქულს უკავშირებს, კენტერბერის კათედრის გავლით; ანტიოქიის ამჟამინდელი სირიული მართლმადიდებელი პატრიარქი, ეპისკოპოსად კურთხევის თავისი ძირითადი ხაზით, – მხოლოდ წმინდა პეტრეს, ანტიოქიის კათედრის გავლით; ხოლო აღმოსავლეთის ასურული ეკლესიის ამჟამინდელი კათოლიკოს-პატრიარქი, ამ ეკლესიის სიის მიხედვით, – წმინდა თომას, სელევკია-ქტესიფონის კათედრის გავლით.

რაც შეეხება სამოცდაათთ, ეპისკოპოს Byers-ს სამოციქულო მემკვიდრეობა აქვს ხუთისაგან, რომელთაც ეკლესიები სამოცდაათთაგან მოციქულებად პატივს მიაგებენ: წმინდა თადეოზი (ადაი), ედესის მოციქული; წმინდა ლინოსი, რომის პირველი ეპისკოპოსი წმინდა პეტრეს შემდეგ; წმინდა ევოდიოსი, ანტიოქიის პირველი ეპისკოპოსი წმინდა პეტრეს შემდეგ; წმინდა სტაქი, ბიზანტიის პირველი ეპისკოპოსი; და წმინდა ტროფიმე, არლის პირველი ეპისკოპოსი.

წყაროები და გადამოწმება

ეს ხაზები მიღებულ იქნა სამოციქულო მემკვიდრეობათა წიგნით, რომელიც ეპისკოპოს Byers-ს 2013 წელს, მისი ეპისკოპოსად კურთხევისას, გადაეცა. ისინი უბრალოდ გადაწერილი არ არის. თითოეული რგოლი შესწავლილი და გადამოწმებულია ეპისკოპოს Byers-ის საკუთარი კვლევით, თითოეულ გვერდზე დასახელებული ეკლესიების მიერ დაცულ ეპისკოპოსთა სიებთან და საეპისკოპოსო მემკვიდრეობის ძირითად ისტორიულ წყაროებთან შედარებით, მათ შორის: წმინდა საყდრის ჩანაწერები რომის მემკვიდრეობის შესახებ, კონსტანტინოპოლის მსოფლიო საპატრიარქოსა და ანტიოქიის საპატრიარქოების სიები, რუსული მართლმადიდებელი, ძველკათოლიკური, სირიული მართლმადიდებელი და ასურული ეკლესიების ჩანაწერები, და უილიამ სტაბზის *Registrum Sacrum Anglicanum*, ინგლისელ ეპისკოპოსთა კურთხევების რეესტრი.

სადაც ეს ჩანაწერები წიგნისგან განსხვავდება, უპირატესობა ჩანაწერებს მიენიჭა და ხაზები შესწორდა. წიგნში მითითებული ხაზები, რომელთა გადამოწმებაც ჩანაწერების მიხედვით ვერ მოხერხდა, გამოტოვებულია. ამ გვერდებზე დასახელებული ყოველი ეპისკოპოსი მკითხველს შეუძლია გადაამოწმოს მისივე ეკლესიის ჩანაწერებში.

სამოციქულო ხაზები ერთი შეხედვით

ეპისკოპოს Byers-ს სამოციქულო მემკვიდრეობა აქვს ათი მოციქულისგან – თავდაპირველი თორმეტიდან ოთხისგან, წმინდა პავლესგან და სამოცდაათთაგან ხუთისგან – თერთმეტი ცალკეული გზით, რომელთაგან თითოეული ქვემოთ საკუთარ გვერდზეა წარმოდგენილი. რიცხვები მის ადგილს აჩვენებს თითოეულ ხაზში.

მოციქულები

მოციქული	გზები	ეპისკოპოსი Byers
წმინდა პეტრე	რომი (რებიბა–ბრაზილია) · რომი (უტრეხტი) · ანტიოქია (მელქიტური) · ანტიოქია (მართლმადიდებლური) · ანტიოქია (სირიული მართლმადიდებლური)	245 · 252 · 169 · 165 · 146
წმინდა ანდრია	კიევი–მოსკოვი · კონსტანტინოპოლი–ალბანეთი	173 · 264
წმინდა იოანე	კენტერბერი · შოტლანდია–სიბერი	126 · 132
წმინდა თომა	აღმოსავლეთის ეკლესია	112
წმინდა პავლე	კენტერბერი · შოტლანდია–სიბერი	128 · 134

სამოცდაათთაგანი

სამოცდაათთაგანი მოციქული	გზები	ეპისკოპოსი Byers

სამოცდაათთაგანი მოციქული	გზები	ეპისკოპოსი Byers
წმინდა თადეოზი (ადაი)	აღმოსავლეთის ეკლესია	111
წმინდა ლინოსი	რებიბა–ბრაზილია · უტრეხტი	244 · 251
წმინდა ევოდიოსი	მელქიტური · მართლმადიდებელი · სირიული მართლმადიდებელი	168 · 164 · 145
წმინდა სტაქი	კიევი–მოსკოვი · კონსტანტინოპოლი–ალბანეთი	172 · 263
წმინდა ტროფიმე	კენტერბერი · შოტლანდია–სიბერი	127 · 133

იმავე საზომით – ეპისკოპოსად კურთხევის მთავარი ხაზით – ძველი ეკლესიების მეთაურთაგან თითოეულს ერთადერთი ხაზი აქვს ერთ მოციქულამდე. ეპისკოპოსი Byers თითოეულ მათგანთან საერთო ხაზს იზიარებს, როგორც ამას თითოეული მოციქულის გვერდზე განთავსებული პანელი აღნუსხავს.

ეკლესიების მეთაურები 2026 წლის მდგომარეობით

ეკლესიის მეთაური	ხაზები	მოციქული	საერთო ხაზი ეპისკოპოს Byers-თან
რომის ეპისკოპოსი, რომის პაპი ლეონ XIV რომის კათოლიკური ეკლესია	1	წმინდა პეტრე	რომი (ორი გზა)
მოსკოვისა და სრულიად რუსეთის პატრიარქი, პატრიარქი კირილე რუსეთის მართლმადიდებელი ეკლესია	1	წმინდა პეტრე (ანტიოქიის გზით)	ანტიოქია, მოსკოვის გავლით
კენტერბერის მთავარეპისკოპოსი	1	ერთი მოციქული,	კენტერბერი (ორი გზა)

ეკლესიის მეთაური	ხაზები	მოციქული	საერთო ხაზი ეპისკოპოს Byers-თან
სარა მალალი ინგლისის ეკლესია და ანგლიკანური თანამეგობრობა		კენტერბერის გზით	
ანტიოქიის სირიული მართლმადიდებელი პატრიარქი იგნატიოს ეფრემ II სირიული მართლმადიდებელი ეკლესია	1	წმინდა პეტრე (ანტიოქიის გზით)	ანტიოქია (სირიული მართლმადიდებელი ეკლესია)
აღმოსავლეთის კათოლიკოს-პატრიარქი მარ ავა III აღმოსავლეთის ასურული ეკლესია	1	წმინდა თომა	აღმოსავლეთის ეკლესია
ეპისკოპოსი Byers	**11**	**ათი მოციქული**	—

ხაზების რაოდენობა არაფერს მატებს მღვდლობის საიდუმლოს მადლს, რადგან ერთი ნამდვილი ხაზიც საკმარისია; ისინი აქ წარმოდგენილია როგორც ჩანაწერი მათთვის, ვისაც მათი შესწავლა სურს. სამოციქულო მემკვიდრეობა შეჯიბრი არ არის, და ეპისკოპოსს, რომელსაც მრავალი ხაზი აქვს, არ აქვს მეტი ავტორიტეტი ან ლეგიტიმურობა, ვიდრე იმას, ვისაც ერთი, უნაკლო და გადამოწმებადი ხაზი აქვს. ამ გვერდებზე არაფერი უნდა იქნას მიჩნეული რომელიმე ეპისკოპოსზე უპირატესობის პრეტენზიად, მით უმეტეს აქ დასახელებულებზე, რომლებმაც მთელი თავიანთი ცხოვრება ეკლესიის სამსახურს შესწირეს. ხაზები დოკუმენტირებულია იმისათვის, რომ ქრისტიან მორწმუნეებმა და ყველამ, ვისაც ეპისკოპოს Byers-ის მღვდლობის საიდუმლოს შესწავლა სურს, ფაქტები ერთ ადგილას ჰპოვონ, და რათა ყურადღება იქ დარჩეს, სადაც მას ეკუთვნის, ღვთის სიტყვასა და იესო ქრისტეს სახარებაზე.

წმინდანები და მოწამეები

თითოეული მოციქულის გვერდზე ამ ხაზის ის წევრები, რომლებმაც რწმენისთვის სიცოცხლე გაწირეს, მოწამეებად არიან აღნიშნულნი, ხოლო ისინი, ვინც კანონიზებულნი არიან ან სხვაგვარად საკურთხევლის პატივამდე ამაღლებულნი, აღნიშნულნი არიან წმინდანის ან ნეტარის ხარისხით – მართლმადიდებლური ტრადიციის, დასავლური ტრადიციის ან ორივეს მიხედვით. ეკლესიები ერთმანეთისგან განსხვავდებიან იმით, თუ რომელ წმინდანებს ცნობენ და რას მოითხოვენ, სანამ პიროვნებას წმინდანად პატივს მიაგებენ; თითოეულ გვერდზე მოცემული ნიშნები აჩვენებს, რომელი ეკლესია ვის მიაგებს პატივს. ეს ნიშნები მხოლოდ ცხოვრების სიწმინდეს ეხება და არავითარი მნიშვნელობა არ აქვს რომელიმე ეპისკოპოსად კურთხევის ნამდვილობისათვის.

✠

აირჩიეთ მოციქული მემკვიდრეობის ხაზის სანახავად.

მოციქულები

წმინდა პეტრე რომში (რებიბა–ბრაზილია)

მოციქული და მოწამე

რომი, რებიბას მემკვიდრეობა,

წმინდა პეტრე რომში (უტრეხტი)

მოციქული და მოწამე

რომი, საფრანგეთი, უტრეხტი,

წმინდა პეტრე ანტიოქიაში (მელქიტური)

მოციქული და მოწამე

ანტიოქია, მელქიტური საპატრიარქო,

ბრაზილია და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 245-ე

ინგლისი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 252-ე

ბეირუთი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 169-ე

წმინდა პეტრე ანტიოქიაში (მართლმადიდებლური)

მოციქული და მოწამე

ანტიოქია, მართლმადიდებლური საპატრიარქო, მოსკოვი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 165-ე

წმინდა პეტრე ანტიოქიაში (სირიული მართლმადიდებლური)

მოციქული და მოწამე

ანტიოქია, სირიული მართლმადიდებელი საპატრიარქო, ინდოეთი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 146-ე

წმინდა ანდრია (კიევი–მოსკოვი)

პირველწოდებული, მოციქული და მოწამე

კონსტანტინოპოლი, კიევი, მოსკოვი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 173-ე

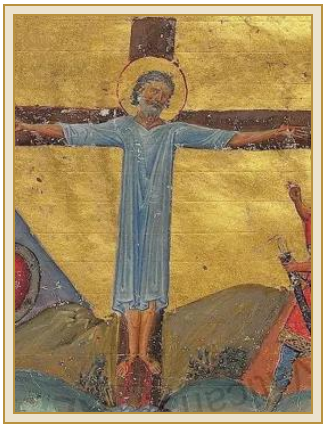

წმინდა ანდრია (კონსტანტინოპოლი–ალბანეთი)

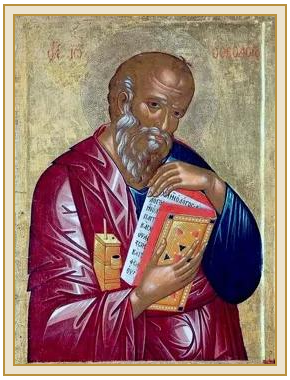

წმინდა იოანე (კენტერბერი)

მოციქული და მახარებელი

წმინდა იოანე (შოტლანდია–სიბერი)

პირველწოდებული, მოციქული და მოწამე

კონსტანტინოპოლი, ალბანეთი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 264-ე

სმირნა, ლიონი, კენტერბერი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 126-ე

მოციქული და მახარებელი

სმირნა, ლიონი, კენტერბერი, შოტლანდია და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 132-ე

წმინდა თომა

მოციქული და მოწამე

აღმოსავლეთის ეკლესია, ინდოეთი, ინგლისი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 112-ე

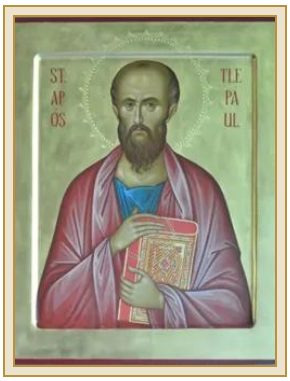

წმინდა პავლე (კენტერბერი)

წარმართთა მოციქული და მოწამე

არლი, კენტერბერი, ინგლისის ეკლესია და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 128-ე

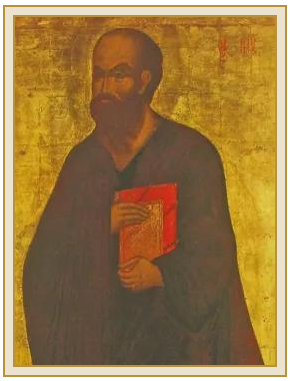

წმინდა პავლე (შოტლანდია–სიბერი)

წარმართთა მოციქული და მოწამე

არლი, კენტერბერი, შოტლანდია და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 134-ე

სამოცდაათთაგანი

წმინდა თადეოზი (ადაი)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

აღმოსავლეთის ეკლესია, ინდოეთი, ინგლისი და ამერიკა

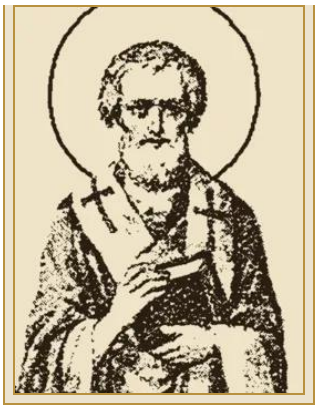

წმინდა ლინოსი (რებიბა–ბრაზილია)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

რომი, რებიბას მემკვიდრეობა,

წმინდა ლინოსი (უტრეხტი)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

რომი, საფრანგეთი, უტრეხტი, ინგლისი და ამერიკა

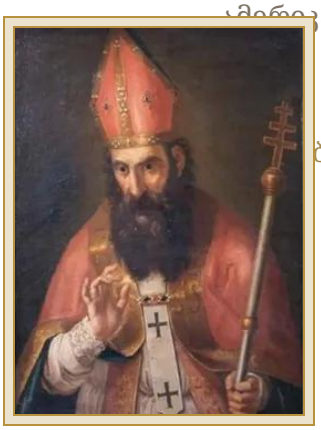

წმინდა ევოდიოსი (მელქიტური)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

ანტიოქია, მელქიტური საპატრიარქო, ბეირუთი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 168-ე

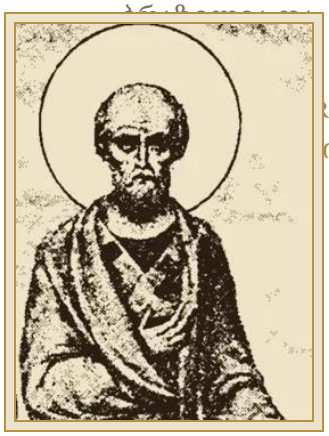

წმინდა ევოდიოსი (მართლმადიდებლური)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

ანტიოქია, მართლმადიდებელი საპატრიარქო, მოსკოვი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 164-ე

წმინდა ევოდიოსი (სირიული მართლმადიდებლური)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

ანტიოქია, სირიული მართლმადიდებელი საპატრიარქო, ინდოეთი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 145-ე

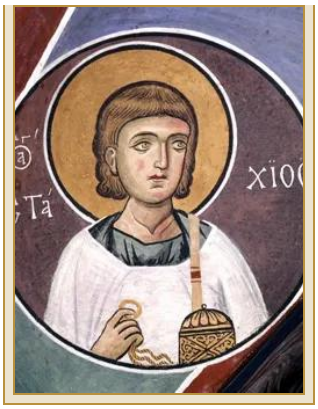

წმინდა სტაქი (კიევი–მოსკოვი)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

კონსტანტინოპოლი, კიევი, მოსკოვი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 172-ე

წმინდა სტაქი (კონსტანტინოპოლი–ალბანეთი)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

კონსტანტინოპოლი, ალბანეთი და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 263-ე

წმინდა ტროფიმე (კენტერბერი)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

არლი, კენტერბერი, ინგლისის ეკლესია და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 127-ე

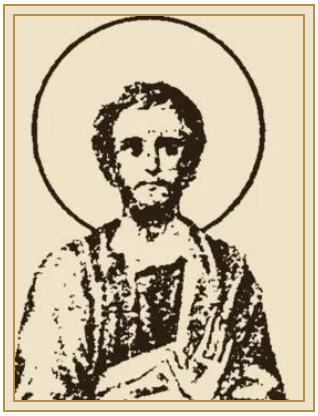

წმინდა ტროფიმე (შოტლანდია–სიბერი)

სამოცდაათთაგანი მოციქული

არლი, კენტერბერი, შოტლანდია და ამერიკა

ეპისკოპოსი BYERS, მემკვიდრეობაში 133-

ე

ხატები: წმინდა პეტრე, სინას მთა, VI საუკუნე, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა პეტრე (უტრეხტი), ოფორტი, ავტორი ლუკას ფორსტერმან II, 1660, Rijksmuseum, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა პეტრე ანტიოქიაში (მელქიტური), ხარების ტაძარი, მოსკოვი, დაახლ. 1399, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა პეტრე ანტიოქიაში (მართლმადიდებლური), წმინდა სოფიის ტაძარი, ნოვგოროდი, დაახლ. 1050, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა ანდრია, Walters Art Museum, ბალტიმორი, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა იოანე, პატმოსი, დაახლ. 1500, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა თომა, XIV საუკუნე, ფოტო: Herbert Frank, CC BY 2.0. წმინდა პავლე, St. Paul's Episcopal Church, სიეტლი, ფოტო: Joe Mabel, CC BY-SA 3.0. წმინდა თადეოზი, სინას მთა, X საუკუნე, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა სტაქი, ლაგუდერა, კვიპროსი, 1192, ფოტო: Dumbarton Oaks, CC0. წმინდა ლინოსი, რუსული „წმინდანთა ცხოვრებანი“, 1903–1911, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა ლინოსი (უტრეხტი), ესტამპი, Rijksmuseum, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა ტროფიმე, წმინდა ტროფიმეს ტაძრის კლუატრი, არლი, XII საუკუნე, ფოტო გადაცემულია საზოგადოებრივ საკუთრებაში. წმინდა ევოდიოსი (მელქიტური), იტალიური სკოლა, XVII საუკუნე, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა ევოდიოსი (მართლმადიდებლური), რუსული „წმინდანთა ცხოვრებანი“, 1903–1911, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა პეტრე ანტიოქიაში (სირიული მართლმადიდებლური), რაბულას სახარება, ახ. წ. 586, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა ანდრია და წმინდა სტაქი (კონსტანტინოპოლი–ალბანეთი), ბასილი II-ის მინოლოგიონი, დაახლ. ახ. წ. 1000, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა პავლე (შოტლანდია–სიბერი), სპასო-პრეობრაჟენსკის მონასტერი, იაროსლავლი, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა იოანე (შოტლანდია–სიბერი), კელსის წიგნი, დაახლ. ახ. წ. 800, საზოგადოებრივი საკუთრება. წმინდა ტროფიმე (შოტლანდია–სიბერი), რუსული „წმინდანთა ცხოვრებანი“, 1903–1911, საზოგადოებრივი საკუთრება. ყველა – Wikimedia Commons-ის მეშვეობით; ამოჭრილი და ზომაშეცვლილი. სრული მონაცემები მოცემულია თითოეული მოციქულის გვერდზე.